

Kaspars Markus Molls, Bc.hist.

Latvijas Universitātes Muzejs, krājuma glabātājs

Arheologs Ēvalds Mugurēvičs un Latvijas Universitāte

Pēc tam, kad 2. pasaules kara laikā daudzi arheologi bija devušies trimdā, vai padomju režīma politikas ietvaros tika represēti, Latvijas arheoloģijas nozarē sāka ienākt jauna arheologu paaudze, kurai bija nepieciešams iekļauties jaunās sistēmas ideoloģiskajos rāmjos.¹ Viens no jaunajiem arheologiem bija Ēvalds Mugurēvičs, kurš vēlāk kļuva par vienu no Latvijas arheoloģijas nozares stūrakmeņiem, gan lokālā, gan starptautiskā mērogā. Viņš ir autors vairāk nekā 700 publikācijām un ir bijis viedokļu līderis virknē ar arheoloģiju un viduslaiku vēsturi saistītu jautājumu.²

Ēvalds Mugurēvičs (foto: Mugurēvičs, Mana dzīve – no ganuzēna līdz akadēmiķim)

Savu dzīves gājumu Ē. Mugurēvičs ļoti detalizēti ir aprakstījis autobiogrāfijā “Mana dzīve – no ganuzēna līdz akadēmiķim. Vēsturnieka liecības par savu darbu, laikabiedriem un radniekiem”, tāpēc jaunas novitātes šīs personības biogrāfijas izpētē nevar atklāt. Tāpēc raksta mērķis ir ieskicēt Ēvalda Mugurēviča saistību ar Latvijas Universitāti viņa dzīves laikā – studijas, darbu un pētniecību.

Bērnība un intereses par vēsturi ģenēze

Ēvalds Mugurēvičs dzimis 1931. gada 6. aprīlī Rēzeknes apriņķa Barkavas pagasta Mālsalā **Staņislava** un **Monikas Mugurēviču** ģimenē. Viņa tēvs piedalījās Latvijas Neatkarības karā (1918-1920), par ko no valsts saņēma jaunsaimniecību, kuru nosauca ģimenes uzvārdā par “Mugurēvičiem”. Pirmos skolas gadus Ēvalds mācījās

¹ Zemītis, G. (2021). Latvijas arheoloģija padomju režīmā – arheoloģijas “zelta laikmeta” skaudrā realitāte (1940-1941, 1944-1990). In: *LZA Vēstis A daļa*, 2021.g. 2. Nr. Rīga, 25.lpp.

² Zemītis, G. Vilcāne, A. (2018). In Memoriam. Akadēmiķis Ēvalds Mugurēvičs (06.04.1931.-23.11.2018). *Latvijas Vēstures institūta žurnāls 2018, Nr. 3 (108)*. Latvijas vēstures institūta apgāds: Rīga.

Barkavas pamatskolā. Šis laiks sakrita ar 2. pasaules kara norisi (1939-1945).³ Gan kara laikā, gan arī pēc kara situācija saglabājās nedroša – vietējā apkārtnē norisinājās cīņas par varu, kā arī mežos darbojās partizāni.

Mālsalas “Mugurēviči” – Ē. Mugurēviča dzimtās mājas (Karte: LĢIA Kartes)

1946.g., kad Ē. Mugurēvičam bija 15 gadi, viņa tēvu nakts laikā nošāva nenoskaidrota persona uz

Mugurēviču mājas lieveņa, visai ģimenei to dzirdot. Līdz mūsdienām nav tapis skaidrs, kāds bija nogalināšanas motīvs un kas bija slepkavas, taču Ē. Mugurēvičs par ticamāko versiju atzīst, ka tie bija atriebības vai savtīgu iemeslu dzīti partizāni. Kopš tā laika ģimenei bija krietni smagāk jāstrādā, tāpēc pamatskolu pabeigušais Ē. Mugurēvičs, vienu gadu pārtrauca mācības, lai palīdzētu uzturēt saimniecību. 1947.g. viņš atsāka mācības, iestājoties Varakļānu vidusskolā.⁴

Varakļānu vidusskolā uzsākt mācības nebija viegli, jo režīma maiņas rezultātā, valstī tika mainīta arī izglītības programma, kuras pārejas periodā Ē. Mugurēvičs 1 gadu bija izlaidis. Deportāciju ietekmē vietējie ļaudis sāka stāties kolhozā, tai skaitā arī Mugurēviču saimniecība. Vēlāk Ē. Mugurēvičs iestājās arī komjaunatnē, taču, kā pats raksta: “tas bija diplomātiska aprēķina gājiens, lai nodrošinātu karjeru, jo nebija stingras pārliecības par sociālisma un komunisma ideāliem”.⁵

Mācoties Varakļānu vidusskolā, Ē. Mugurēvičam attīstījās interese par vēsturi. Vislielāko iedvesmu deva vēstures skolotājs **Aloizs Strods**. Topošajam arheologam par vēstures pasniedzēju visvairāk fascinēja tas, kā skolotājs uzdeva meklēt cēloņsakarības katrā vēstures notikumā un lika notikumus skatīt plašākā kontekstā. Vēstures stundas pie A. Stroda Ē. Mugurēvičs atzīst par iemeslu viņa vēlmei kļūt par vēsturnieku. Viņš nebija vienīgais – viņa skolasbiedri **Konrāds Sondors** un **Antons Grudulis** arī vēlāk uzsāka vēstures studijas.

³ Mugurēvičs, Ē. (2013). *Mana dzīve – no ganuzēna līdz akadēmiķim. Vēsturnieka liecības par savu darbu, laikabiedriem un radiniekiem*. Latvijas Vēstures institūta apgāds: Rīga, 46.-62.lpp.

⁴ Ibidem, 62.-74.lpp.

⁵ Ibidem, 79.lpp.

1951.g. Ē. Mugurēvičs absolvēja Varakļānu vidusskolu ar teicamām sekmēm un jūlijā devās uz Rīgu, lai Latvijas Universitātē, kas toreiz bija nosaukta par Pēteru Stučku Latvijas Valsts universitāti (turpmāk: LVU), iesniegtu dokumentus Vēstures un filoloģijas fakultātē. Savu pieteikumu pieteica Jaunāko laiku vēstures specialitātes 1. kursam. Lai tiktu uzņemts izvēlētajā programmā, bija nepieciešams rakstīt iestājek sāmena darbu latviešu valodā un literatūrā. Viņš savu darbu rakstīja par tēmu “1905. gada revolūcijas atspoguļojums J. Raiņa daiļradē”. Darbs ieturēts padomju ideoloģiskajos rāmjos. Pārbaudījumus Ē. Mugurēvičs bija nokārtojis veiksmīgi un pavisam drīz saņēma vēstuli no LVU rektora Jāņa Jurgena par imatrikulāciju.

Studijas Latvijas Valsts universitātē

Vēstures nodaļas pirmā kursa studenti 1952. gadā.
Aizmugurējā rindā trešais no kreisās puses – Ē. Mugurēvičs
(Foto: Keruss, Lipša, Runce, Zellis, Vēstures un filozofijas
fakultātes vēsture padomju laikā, 124.lpp.)

Studijas sākās 1. septembrī un norisinājās Vēstures un filoloģijas fakultātes telpās, kur mūsdienās ir Latvijas Nacionālā vēstures muzeja izstāžu un ekspozīcijas daļa. Visās augstskolu programmās joprojām noritēja sovjetizācijas procesi, ar mērķi programmas pielāgot komunisma standartiem, kas īpaši problemātiski izrādījās ar

Vēstures un filoloģijas fakultāti, jo bija nepieciešams ne vien mainīt terminoloģiju un studiju uzsvarus, bet bija arī jāpārraksta vēsture, kuru jaunajiem speciālistiem mācīja. Liela problēma bija arī mācībspēku pārorientēšana mācīt nepieciešamajos ideoloģiskajos rāmjos. Speciālistu trūkuma dēļ darbā tika ņemts arī leģionārs **Ojārs Niedre**. Fakultātes vadībā atradās dekāne **S. Dudele**, kas nepacietīgi studentiem centās ‘iekalt’ marksisma-ļeņinisma dogmas, kas nebija sekmīgākais līdzeklis kā panākt padomju varas uzliktos mērķus. Drīz vien dogmatiskā vēstures mācīšana zaudēja savu

uzsvaru un nozīmīgāks kļuva jautājums par studiju un zinātnes kvalitātes celšanu, kā iespaidā arī ideoloģiskie jautājumi palika fonā.⁶

1. kursa vēsturniekiem fakultātē bija jāapmeklē lekciju kursus: arheoloģijas pamati, seno laiku vēsture un pirmatnējās sabiedrības vēsture (aizvēsture). Savukārt Lielajā aulā tika noturētas kopējās lekcijas visiem LVU studentiem par marksismu-ļeņinismu un politekonomiju. Ē. Mugurēvičs sākotnēji dzīvoja kopā ar vēsturniekiem, tai skaitā ar vēlāko arheologu, savu kursabiedru **Jāni Apalu** un vecāko kursu studentu, vēlāko akmens laikmeta pētnieku **Franci Zagorski**.⁷

Tā kā Ē. Mugurēvičs nāca no nabadzīgas ģimenes, viņam bija daudz jāstrādā, lai nodrošinātu sev iztiku. Jau pirmajā studiju semestrī viņš uzrakstīja lūgumu rektoram atbrīvot viņu no mācību maksas. Šādu praksi viņš piekopa arī turpmākajos semestros un visas reizes maksa viņam tikusi atbrīvota.⁸

Paralēli studijām LVU, Ē. Mugurēvičs no 1952.g. līdz 1955.g. bija Latvijas Arodbiedrības sporta biedrības "Daugava" LVU fizikultūras kolektīva biedrs, taču fiziskās slodzes dēļ, ar laiku tur vairs nevarēja piedalīties.

Par vēlmi specializēties viduslaiku vēsturē atbildīgs bija pasniedzējs **Jānis Zutis**. Ē. Mugurēvičs viņu sauc par izcilāko vēsturnieku, kurš toreiz lasīja lekcijas, no kura topošais arheologs daudz iedvesmojās. Vēl viens viduslaiku vēstures pasniedzējs bija **Teodors Zeids** (biedrs studentu korporācijā *Salgalia*), kurš vēlāk kļuva par Ē. Mugurēviča diplomdarba vadītāju. Lai arī T. Zeids specializējās viduslaikos, viņš tajā laikā bija LZA Vēstures institūta Arheoloģijas sektora vadītājs. Ar Zeida starpniecību Ē. Mugurēvičs institūtā iepazinās ar arheologiem un noslēdza darba līgumu par piedalīšanos arheoloģiskajos izrakumos 1953.g. **Asotes pilskalnā Elvīras Šnores** vadībā. Šie izrakumi ievirzīja arī turpmāko Ē. Mugurēviča specializācijas izvēli. Izrakumos piedalījās arī F. Zagorskis, ar kuru kopš tā laika Ē. Mugurēvičam izveidojās cieša draudzība. Izrakumu vadītāja E. Šnore bija pieredzes bagātākā arheoloģe Latvijā, kas bija mācījusies pie arheologa **Franča Baloža** starpkaru periodā. Izrakumos piedalījās arī citi vēlāk pazīstami arheologi - **Ādolfs Stubavs, Jolanta Daiga un Anna Zariņa**.

⁶ Keruss, J. Lipša, I. Runce, I. Zellis, K. (2011). *Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes vēsture padomju laikā. Personības, struktūras, idejas (1944-1991)*. LU Akadēmiskais apgāds: Rīga, 114.-122.lpp.

⁷ Mugurēvičs, *Mana dzīve – no ganuzēna līdz akadēmiķim*, 82.-83.lpp.

⁸ LUA 1340_5_51643. Ēvalda Mugurēviča studiju lieta. Rīga, 27.lp.

1954.g. Ē. Mugurēvičs, kopā ar citiem studentiem, devās uz Liepājas muzeju praksē. Prakses laikā vairākas izglītojošas nodarbības vadīja arheologs **Pēteris Stepiņš**, kurš 2. pasaules kara laikā bija dienējis leģionā, tāpēc padomju vara atļāva viņam uzturēties tikai Liepājā. Praksi vadīja Latvijas jauno laiku vēstures speciālists **Arvīds Salmiņš**. Katrs students varēja izvēlēties savu muzeja prakses darba tēmu. Ē. Mugurēvičs izvēlējās rakstīt darbu par Liepājas Mašīnu un traktoru stacijas vēsturi, jo tas paredzēja, ka viņš prakses laikā varēs uzturēties Grobiņā, kur atrodas daudz arheoloģisko pieminekļu, no kuriem visus jaunais students arī apmeklēja.

1955. gadā Ē. Mugurēvičam bija jānokārto pedagoģisko praksi. To viņš darīja Rīgas 2. vidusskolā (tagad: Rīgas Valsts 2. ģimnāzija),⁹ pasniedzot stundas 8. klases skolēniem par Kijevas Krievzemi un citām vēstures tēmām. Prakses laikā Ē. Mugurēvičs iepazinās ar arheologu **Jāni Graudoni**, kurš toreiz strādāja Rīgas 2. Vidusskolā par vēstures skolotāju.

1955.g. Ē. Mugurēvičs sāka diplomdarba izstrādi par tēmu "**12.-13. gs. latgaļu un lībiešu pārvaldes centru un ceļu identifikācija**". Tā nolūkā viņam bija nepieciešams uzņemt fotogrāfijas ar Latvijas pilskalniem. To viņš darīja pilskalnus apbraukājot ar velosipēdu, pirmajā izbraucienā uz Valmieru, Smilteni un Cesvaini nobraucot 100 km lielu distanci. 1956.g. aprīlī Ē. Mugurēvičs aizstāvēja savu diplomdarbu, kas tika novērtēts "teicami".

1956. gada martā Ē. Mugurēvičs devās uz savu pirmo lielo ārvalstu pasākumu – **Maskavas jauno arheologu konferenci**. Tajā viņš pārstāvēja Latviju un LVU, referējot par izrakumiem **Tērvetes pilskalnā** 1956.g. Toreiz akcents bija jāliek uz arheoloģijas izglītības metodēm katrā augstskolā. Pēc konferences Ē. Mugurēvičs secināja, ka Latvijā arheoloģijas izglītība krietni atpaliek no ārzemju.

1956.g. martā viņš tika ievēlēts darbā Latvijas Vēstures muzeja Arheoloģijas departamentā. Tur strādājot ar arheoloģiskajām senlietām, viņš fiksēja tirdzniecības liecības, tā pakāpeniski ievācot informāciju diplomdarbam. Līdzās darbam muzeja krātuvē, viņš regulāri tika komandēts piedalīties izrakumos un pārbaudīt vietējo iedzīvotāju sniegtās ziņas par senlietu atradumiem. Paralēli darbam, Ē. Mugurēvičs apmeklēja vācu, zviedru un poļu valodas kursus, lai celtu prasmju līmeni. 1958.g. vasarā LVU Vēstures studentiem notika arheoloģijas prakse **Tērvetes pilskalnā**, kuru vadīt pirmo reizi uzticēja jaunajam arheologam. Prakses laikā viņš studentiem arī

⁹ LUA 1340_5_51643, 38.-41.lp.

nolasīja dažas lekcijas par arheoloģijas tēmām, tādā veidā ne tikai praktiski, bet arī teorētiski izglītojot studentus.

1958.g. janvārī Ē. Mugurēvičs ieguva darbu Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Vēstures un materiālās kultūras institūtā (tagad: LU Latvijas vēstures institūts). Tur viņam darba ietvaros bija jāizstrādā kandidāta disertācija (mūsdienās ekvivalents maģistra darbam) par tēmu “Tirdzniecības ceļi Latvijā 9.-12. gs.”, kas vēlāk tika precizēta: “**Tirdzniecības un satiksmes ceļi lībiešu un latgaļu teritorijā feodālisma sākuma posmā**”. Savu kandidāta disertāciju viņš aizstāvēja 1961.g. 27. oktobrī. Tā zinātniskais vadītājs bija T. Zeids un par oponentiem tika norīkoti vēsturnieks **Margērs Stepermanis** un lietuviešu arheoloģe **Regina Volkaite-Kulikauskiene** (*Regina Volkaitė-Kulikauskienė*). Viņa kolēģi izteica labvēlīgus atzinumus un oponentiem bija dažas otršķirīgas piebildes. Kandidāta darbs tika veiksmīgi aizstāvēts un Ē. Mugurēvičs saņēma kandidāta grāda diplomu (*cand. hist.*).¹⁰

Pēc disertācijas aizstāvēšanas Ē. Mugurēvičs turpināja savu jau iepriekš aizsākto raženo zinātnisko dzīvi, tika arī ievēlēts par Vēstures institūta Arheologu grupas vadītāju, kur bija atbildīgs par arheologu darbību Latvijā. Viņš regulāri rakstīja monogrāfijas, tai skaitā daudz gadus bija atbildīgais redaktors rakstu krājumam “**Arheoloģija un etnogrāfija**”. Nozīmīgs izdevums, kas tajā laikā tapa, bija kolektīvā monogrāfija “**Latvijas PSR arheoloģija**”, kam Ē. Mugurēvičs veica redaktora darbu, tai skaitā arī rakstot nodaļas par kuršiem, lībiešiem un viduslaiku arheoloģiju. Viņš katru gadu vadīja arheoloģiskos izrakumus, no tiem apjomīgākie notika **Oliņkalna pilskalnā** sakarā ar Pļaviņu HES celtniecības plāniem – izrakumi ilga 6 mēnešu. Kā arī katru gadu Ē. Mugurēvičs devās uz konferencēm ārzemēs (tai skaitā arī ārpus PSRS teritorijas).

1983.g. Ē. Mugurēvičs bija pabeidzis darbu pie savas doktora disertācijas “**Viduslaiku pils un lauku apmetnes Livonijā 12. gs. beigās – 16. gs. vidus**”. Viņš to rakstīja patstāvīgi, bez darba vadītāja. Lai arī disertāciju viņš rakstīja Latvijā, to aizstāvēt viņš devās uz Maskavu, Arheoloģijas institūtu, kas bija toreizējā prasība doktora grāda iegūšanai. Aizstāvēšana notika krievu valodā, tai sagatavoties viņam palīdzēja krievu arheoloģe **Zoja Sergejeva**. Darbs tika aizstāvēts sekmīgi un jau četrus mēnešu laikā Ē. Mugurēvičs saņēma savu doktora diplomu.

¹⁰ Šterns, I. (1996). Kad vēsturnieks iet talkā arhαιologam. Prof. Ēvalda Mugurēviča sešdesmit pieci gadi. In: *Universitas*, Nr. 76, 01.07.1996. Rīga, 65.lpp.

Darba gaitas LVU un LU

Izrakumi Sabiles senpilsētā un LVU studentu prakse. Ē. Mugurēvičs iepazīstina izrakumu apmeklētājus ar atsegtajiem objektiem 1975.g. (foto: Mugurēvičs, Mana dzīve – no ganuzēna līdz akadēmiķim, 211.lpp.)

Ēvalds Mugurēvičs bieži sevis vadīto izrakumu laikā uzņēma LVU vēstures studentus praksē. Viņa vadībā darba gaitas arheoloģijā uzsāka virkne vēlāk zināmu nozares speciālistu – **Ingrīda Ozere (Virse)**, **Antonija Vilcāne** u.c. Līdzās arheoloģijas prakšu vadīšanai LVU vēstures studentiem, Ē. Mugurēvičs 80. gados sāka vadīt studentiem arī

kursa darbus. Lai paplašinātu arheoloģijas izglītības kvalitātes celšanas iespējas, viņš izkārtēja vienu vietu Maskavas Valsts Universitātē aspirantūrai arheoloģijas specialitātē **Viktorijai Bēbrei**, kas tur sāka studēt no 1984.g. Ņemot vērā, ka Latvijā nebija speciālistu, kuri varētu pētīt zooloģisko materiālu, Ē. Mugurēvičs rakstīja iesniegumu LVU rektoram **Visvarim Milleram** uzņemt vēstures studijās savu dēlu **Arni Mugurēviču** (biedrs studentu korporācijā *Latvia*), kurš jau bija beidzis veterinārmedicīnas studijas Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā (tagad: Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte). Pēc 3 gadiem, Arnis vēstures studijas pārtrauca, jo vēlējās turpināt specializēties veterinārmedicīnā.¹¹

1985.g. Ē. Mugurēvičs tika uzaicināts strādāt uz ¼ slodzi par profesora vietas izpildītāju LVU PSRS vēstures katedrā. Sākumā viņš lasīja kursus par viduslaiku arheoloģiju kā arī vadīja kursa darbus un seminārus. Vēlāk arī sāka vadīt darbus aspirantiem (aspirantūra – padomju okupācijas laika analogs mūsdienu doktorantūrai), starp tiem vēlākais politiķis un LTF biedrs **Odisejs Kostanda**, arheologs, Ventspils muzeja pētnieks un direktora vietnieks, **Armands Vijups**, viduslaiku un jauno laiku arheologs **Ieva Ose** u.c.

¹¹ Mugurēvičs, *Mana dzīve – no ganuzēna līdz akadēmiķim*, 252.-253.lpp.

Ņemot vērā intereses par arheoloģiju pieaugumu, kopā ar kolēģiem vēstures katedras sēdē 1989.g. tika nolemts ar 1991./1992. g. organizēt fakultātē specializāciju arheoloģijā. 1990.g. Ē. Mugurēvičs Vēstures un filozofijas fakultātē strādāja pie tā, lai atjauninātu vēstures programmu mācībām par laika posmu līdz 13.gs., to atbrīvojot no komunisma terminoloģijas un ideoloģiskajiem rāmjiem. Arī turpmāk Ē. Mugurēvičs aktīvi iesaistījās Latvijas vēstures programmas attīstības pasākumos, kā arī piedalījās metodisko norādījumu izstrādāšanā.

Intervija ar Ē. Mugurēviču laikraksta "Padomju Venta" 105. nr., 06.07.1977. (Pieejams: <http://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pplissue:555904|page:2>)

Pēc vēsturnieka **Heinriha Stroda** ierosinājuma, saņemot arī viņa rekomendāciju,¹² 1990.g. viņš sagatavoja dokumentāciju par to, lai varētu pilnvērtīgi tikt apstiprināts par profesoru, jo līdz šim pildīja tikai amata vietas izpildītāja funkcijas. Ņemot vērā atmodas procesus valstī, attiecīgā procedūra bija gara, taču pēc apstiprinājuma saņemšanas no atbildīgajām iestādēm Maskavā,

Ē. Mugurēvičs profesora statusu ieguva 1991.g. septembrī. Viņš fakultātē šajā laikā sāka strādāt jau uz ½ slodzi. Gadu vēlāk Ē. Mugurēvičs lasīja pamatkursus Latvijas vēsturē, kā arī vadīja 14 kursa darbus un 4 diplomdarbus, to starpā arī arheologam **Jānim Cilgim**.

Atgūstot valsts neatkarību, sākās pārmaiņas arī Latvijas Universitātē, kurai toreiz bija atjaunots vēsturiskais nosaukums. Fakultātēs tika ieviestas jaunas mācību programmas kā arī tika mainīta studiju sistēma. Arī Vēstures un filozofijas fakultātē notika pāreja uz jaunām studiju programmām, kā iespaidā 1994.g. ar Ē. Mugurēviču tika pārtrauktas darba attiecības, jo viņam vairs nevarēja piedāvāt mācību darba

¹² LUA 1340_1100_7. Ēvalda Mugurēviča darba lieta. Rīga, 58.-59.lp.

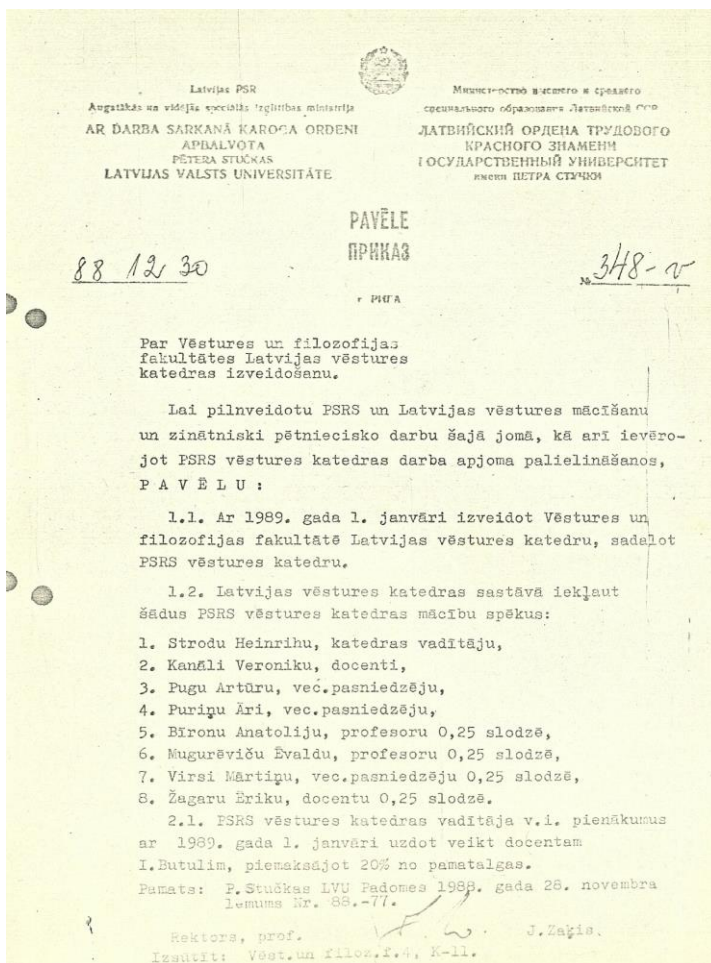
slodzi.¹³

Toties viņš saglabāja štata profesora vietu Latvijas Vēstures institūtā, kas bija pievienots Latvijas Universitātei, tur turpinot zinātnisko darbu. Turpmāk Ē. Mugurēvičs nodarbojās tikai ar zinātņi un materiālu publicēšanu par Latvijas vēsturi. 1996.g. LU Latvijas vēstures institūtā vietējo intrigu iespaidā viņš kopā ar citiem kolēģiem bija iecerējis no institūta atdalīties, taču beigās situācija atrisinājās un Ē. Mugurēvičs darbu turpināja.¹⁴ 2001.g., tuvojoties viņa 70 gadu jubilejai, Ē. Mugurēvičs

gatavojās doties pensijā, pirms tam vēl sagatavoja dokumentus Valsts emeritētā zinātnieka statusa iegūšanai, ko viņam arī svinīgi piešķīra.

Nobeiguma vietā

Pēc došanās pensijā Ē. Mugurēvičs savu zinātnisko darbu turpināja, kā arī regulāri apmeklēja pasākumus, kas norisinājās Latvijas Universitātē. Viņš turpināja arī atbalstīt zinātnieku darbu, piemēram, viduslaiku hronikām veltītajā 3. konferencē Nīderlandē Ē. Mugurēvičs iepazinās ar poļu profesoru **Rišardu Gžesiku**, no kura viņš noskaidroja par vienīgā **Vartebergas Hermaņa hronikas** noraksta glabāšanās vietu Gdaņskas arhīvā. Sazinoties ar attiecīgo arhīvu, Ē. Mugurēvičs ieguva šī noraksta kserokopiju, ko nedeļa LU Latvijas vēstures institūta bibliotēkai glabāšanā.

Pavēle par LU Vēstures un filozofijas fakultātes Latvijas vēstures katedras izveidošanu (iekļauts arī Ē. Mugurēvičs) (foto kopija: no LU Muzeja krājuma)

¹³ LUA 1340_1100_7, 65.lp.

¹⁴ Mugurēvičs, *Mana dzīve – no ganuzēna līdz akadēmīķim*, 356.lpp.

2013.g. Ē. Mugurēvičs izdeva savu autobiogrāfiju, kuru nobeidza ar aicinājumu arī citiem vēsturniekiem dokumentēt savu dzīvi.¹⁵ Vēsturi veido personības, tāpēc katrs pierakstītais atmiņu stāsts ir vērtīgs. Ēvalds Mugurēvičs devās mūžībā 2018.g. 23. novembrī un tika apglabāts savas dzimtās puses Barkavas katoļu kapos.¹⁶ Viņa ieguldījums Latvijas arheoloģijas un vēstures izpētē joprojām ir aktuāls un tā nozīme ir nenovērtējama.

Izmantotie avoti un literatūra

1. Keruss, J. Lipša, I. Runce, I. Zellis, K. (2011). *Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes vēsture padomju laikā. Personības, struktūras, idejas (1944-1991)*. LU Akadēmiskais apgāds: Rīga, 352 lpp.;
2. LUA 1340_5_51643. Ēvalda Mugurēviča studiju lieta.;
3. Mugurēvičs, Ē. (2013). *Mana dzīve – no ganuzēna līdz akadēmiķim. Vēsturnieka liecības par savu darbu, laikabiedriem un radiniekiem*. Latvijas Vēstures institūta apgāds: Rīga, 591 lpp.;
4. Zemītis, G. (2021). Latvijas arheoloģija padomju režīmā – arheoloģijas “zelta laikmeta” skaudrā realitāte (1940-1941, 1944-1990). In: *LZA Vēstis A daļa, 2021.g. 2. Nr.* Rīga, 25.-48. lpp.;
5. Zemītis, G. Vilcāne, A. (2018). In Memoriam. Akadēmiķis Ēvalds Mugurēvičs (06.04.1931.-23.11.2018). *Latvijas Vēstures institūta žurnāls 2018, Nr. 3 (108)*. Latvijas vēstures institūta apgāds: Rīga, 197.-199. lpp.;
6. Šterns, I. (1996). Kad vēsturnieks iet talkā arhaiologam. Prof. Ēvalda Mugurēviča sešdesmit pieci gadi. In: *Universitas, Nr. 76, 01.07.1996*.
Pieejams: <http://periodika.lv/periodika2/viewer/?lang=fr#panel:palissue:210752|article:DIVL622|query:%C4%92valda%20Mugurevi%C4%8Da%20>

¹⁵ Mugurēvičs, *Mana dzīve – no ganuzēna līdz akadēmiķim*, 514.lpp.

¹⁶ Mūžībā aizgājis Ēvalds Mugurēvičs. Latvijas arheologu biedrība. Pieejams: <https://www.arheologubiedriba.lv/blog/2018/11/28/mb-aizgjis-valds-mugurvis> (skatīts: 29.03.2023.).